

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloqventiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Inutiles, vaniq[ue] Concionatores etiam à nostri seculi Auctoribus passim,
a spereq[ue] flagellantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

Inutiles, vaniq; Concionatores etiam à nostri
seculi Auctoribus passim, aspereq; fla-
gellantur.

311. **Q**uod si nostri quoque ævi Scrip-
tores, qui idem hominum genus
leve, ac joculari censè admodum repre-
henduat, pervolvam, omnesque enumerare
velim, ne dum exscribere, finem non reperiet
oratio, Auditores. Quare paucissimos tan-
tummodo libans, captimque legens, acer-
bissimo dolori meo, quem tot ac tanta de-
trimenta ex hac pervertâ concionandî for-
mâ in Christianam Rempubl. cam redun-
dantia mihi jam pridem inuflerunt, justissi-
mè parentabo. Ducat ordinem omnium
primus, Orator disertissimus M. Antonius
Muretus, à quo insipientes hujusmodi Con-
cionatores sapientissimè hoc modo irriden-
tur. *a Tale disputandi genus, circulatoribus
magis, quàm philosophis convenit. Hujus i, sicut
vitii exempla, vel maximè illustria notavi in
quibusdam maximarum rerum ad populum
interpretibus. quarum oratio, qua non compta,
& calamistrata, sed gravitatis, majestatis, ac
sæctimonie esse deberet, tota papaverere, ac sesamo
sparsa est. & ex mellitis verborum contexta glo-
bulis, ita ut ad eos, non tanquam ad vitæ magi-
stros, aut vitiorum correctores, sed tanquam ad
comedos, & histriones eatur. Stant illi, & quum
frontem bis terve perfricuerint, barbaniq; per-
mulserint, hiante, & mirificum quid expectan-
te plebe (plebis autem nomine etiam quosdam ex
optimè*

a In Seneca Epist. 40.

optimè vestitis comprehendo) laxant habenas
lingua, & similiter cadentia, similiterq; desinex-
tia soacervantes, paria paribus, contraria con-
trariis opposites, multa etiam semel suo ordine
repetentes, eaq; in re memoriam pueriliter osten-
tantes, atque hæc, saltatricularum in morem,
gesticatoriis, neque unquam quietis manibus
adjuvantes, argutè multa, quibus risum excu-
tiant, dicunt, nunquam interim aut sibi, aut
Auditoribus respirandi facultate permissa. Qui-
bus omnibus rebus admirationem imperitis, cor-
datis, & intelligentibus nauseam, ac stoma-
chum commovent.

312. Mureto succedat Tarquinius Gal-
lutius in eadem eloquentiæ palestrâ exerci-
tatissimus. a Quum igitur (inquit) eorum
plerique qui ad populariter orandum accedunt,
laudabiliter dicere se posse diffidant, nisi oratio-
nem ante, diutule pectant, atque aliquo colorent
medicamento, in salutariis Grammaticis, atque
Oratoribus, ipsi in penetrabilia poetarum inva-
dunt: à quibus ubi putida quadam adjuncta,
vel metaphoras illustriores interverterint, sen-
tentias insuscant suas, obscurant alienis lumi-
nibus argumenta; & quia cupressum malè si-
mulare semel didicerunt, pessimè omnibus locis,
ac semper eandem cupressum inculcant. Tum
enim verò illa audientium voces excipiuntur,
qua istorum orationem jure quidem, sed falso
nomine reprehendunt: quum quos homines ab-
surdos, ac stolidè debacchantes appellare debe-
rent, eos sequi dicant Rhetorica florem Oratio-
nis

a Tom. 1. orat. 3. de concionibus sacris.

nis. Quos ego quum audio, saepe mihi venit in mentem respondere, legi quidem ab istis flores, sed flores vulgò, ac passim obvios, foetidos, despiciatissimos, in luto ipso, fimoq; nascentes. Aliud est apiculam esse, aliud esse fucum, aut scarabeum, aliud est florem fundere, qui pariat frugem, aliud sine fructu, ac foetu inaniter efflorescere: aliud est, suis nitentem coloribus, nativo vegetam succo, minime maculosis ornatam vestibus, quasi virginem, aut matronam ex honestissima domo Orationem producere; aliud cerussa oblittam, ac slibio, unguentis delibutam, & medicamentis exoticis, Phrygiâ pallâ, vel purpurâ colucentem Tyriâ proferre, quasi de ganeâ meretricem. Declamaret in istos vir eloquentissimus, idemque sanctissimus Hieronymus id, quod in Christianos sui temporis Oratores declamavit. Ad quos velut ad Athenaeum conveniri dicebat, ut imperitorum excitaretur plausus, ut oratio Rhetorum obvoluta mendacis, quasi meritoria pellex procederet in publicum, non tam eruditura populos, quàm favorem populi quasi-tura. Declamaret Hierosolymitanus Cyrillus, qui nimium verborum ornatum in Christiani declamatoris ore mel è meretricula fluens labiis appellavit. Declamaret Clemens Alexandrinus, qui istorum orationem, convivium nullis ornatum epulis dixit, bellariis tantùm, & condimentis, quasi quibusdam adulteris epularum instructum. Declamaret Basilus, qui vocum elaboratam posituram, numerorum convenientiâ, atque ad unguem exploratam collocationem irridet, negatq; Christianis licere periodorum quasi

quasi fabros esse, ac tornatores. Declamaret Gregorius Nazianzenus, qui fucosam, ambitiosamq; dicendi formam à Theologiâ, hoc est à divinis causis censuit omnino, ac prorsus exterminandam. Hæc tenus Gallutius eloquentissimè.

313. Quid jam præterea Carolum Regium memorem, qui integrum, justumque sacro de Oratore volumen condidit, atque edidit, in quo & frequenter, & graviter futiles, inane quæram Conciones, quàm Concionatores everberat? Mitto reliqua omnia, unâ, alterave ejus resse: à contentus. *a* An non eum, qui sacram Orationem seu ad lucrum, seu ad sui gloriam referret, vel materiam, formave Auditorum profectui minimè accommodatâ non tam conformaret, quàm deformaret, planè Concionatoris nomen amittere, solumq; esse sophisticam, vel, ut agebat Plato, coquinarium Rhetorem affirmat? *b* An longodædalis istis ullam aliam, quàm levis, jactabundi, circulantisq; Concionatoris appellationem indulget? an non illos, qui Auditorum utilitate post habitâ, id solum artificiosis descriptionibus agunt, ut eorum aures oblectent, suamq; facultatē ostentent, è sacro Concionatorum albo dispungit, atque inter Hæstiones, ac Poetas recenset?

Nicolaus Caussin graves pœnas à vitio jarum fabris Concionum jure, meritoq; exigat.

314. **V**erùm nemò, quod sciam, nervosius, nemo uberius, nemo atrocius

a Lib. 4. c. 4. *b* Ibid. c. 9. *c* Lib. 8. c. 17.